

Aan STASDEF
Van PDGB
Afgestemd met HDFC, CDS, DJZ, DCO
In afschrift aan MINDEF

TER INFORMATIE

Datum

26 juni 2025

Onze referentie

D2025-003055 /
MINDEF20250022924

Opgesteld door

Sr Beleidsadv Materieel
KD: Ambtelijke leiding
T 06

@mindef.nl

Aantal bijlagen

3

Nota

Accountantsrapport bij de vijftiengste voortgangsrapportage project Verwerving F-35

Aanleiding

Jaarlijks ontvangt de Kamer het accountantsrapport van de Auditdienst Rijk (ADR) over de voortgangsrapportage van het project verwerving F-35 (VF-35). De ADR rapporteert integraal over zowel het project VF-35 als de jaarlijkse financiële verantwoording.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met bijgevoegd accountantsrapport van de ADR, die namens de minister van EZK en u naar de Tweede Kamer zal worden verstuurd.

Kernpunten

Op grond van de Regeling Grote Projecten (RGP) en de uitgangspuntennotitie voert de ADR jaarlijks een audit uit van de voortgangsrapportage. Dit gebeurt in overeenstemming met de uitgangspuntennotitie voor de informatievoorziening over het project VF-35 en de RGP. Meer specifiek wordt onderzoek gedaan naar het financieel beheer, het risicomanagement, de kwaliteit en volledigheid van (niet) financiële informatie, de informatievoorziening en het gebruik hiervan voor de projectbeheersing en de bepaling van inzichten uit internationale rapporten. De belangrijkste bevindingen van de ADR zijn:

- Het financieel beheer:
  - Defensie heeft voor de aanschaf van *Line-Ops* en *Maintenance Tent Systems* de Europese aanbestedingsregels niet doorlopen. Vanwege de urgentie van de aanschaf van dit materieel heeft Defensie bewust deze keuze gemaakt. Dit ten onrechte niet doorlopen van de Europese aanbestedingsregels wordt door de ADR als onrechtmatig aangemerkt voor een bedrag van 19 miljoen euro en is de reden waarom de ADR een afkeurende controleverklaring afgeeft. Defensie heeft de Tweede Kamer in het jaarverslag en Slotwet DMF¹ hierover geïnformeerd.
  - Daarnaast constateerde de ADR dat sommige verplichtingen niet volledig waren geadmistreerd en dat omissies bestaan in het beheer van openstaande en verrekenende verplichtingen en voorschotten. In vergelijking met voorgaande jaren is door de ADR een sterke verbetering in het volledig, juist en tijdig vastleggen van verplichtingen gesignaleerd. Het aantal en het bedrag van de correcties is fors lager dan voorgaande jaren.
- Het risicomanagement: Vanwege de te laat aangeleverde financiële gegevens van JPO is er geen risicosessie bij TNO geweest. De risicoreservering is daarom gehandhaafd op dezelfde waarde als vorig jaar. Met het bereiken van de Full Operational Capability status wordt het risicoregister niet meer geactualiseerd. Nieuwe onderkende risico's worden voortaan meegenomen in het programma doorontwikkeling F-35.
- De kwaliteit en volledigheid van (niet) financiële informatie: De ADR geeft het advies om de komende jaren zorg te dragen voor het permanent (centraal) archiveren van de documentatie conform de eisen van de archiefwet- en regelgeving. Defensie ontsluit parallel

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2024–2025, 36 740 X, nr. 1

aan de start van de Evaluatie VF-35 (E-fase) de projectgebonden informatie cf. eisen van de archiefwet- en regelgeving.

- De informatievoorziening en gebruik hiervan voor de projectbeheersing: Defensie neemt voldoende kennis van de Amerikaanse onderzoeksrapporten en neemt maatregelen voor zover relevant voor de Nederlandse situatie.
- Inzichten uit internationale rapporten: Relevante inzichten uit internationale rapporten zijn opgenomen in de voortgangsrapportage.

Toelichting

- Defensie heeft bewust de Europese aanbestedingsregels niet gevolgd voor de genoemde aanschaf vanwege de operationele noodzaak van de inzet van de F-35s en de dringende behoefte aan deze tenten voor deze inzet. Defensie heeft de escalatieprocedure gevolgd om de Line-Ops en Maintenance Tent Systems tijdig te kunnen bestellen. Een afkeuringsverklaring is door de ADR niet eerder op het project VF-35 afgegeven.
- De ADR rondt haar onderzoek formeel pas af nadat u de voortgangsrapportage als definitief heeft gemarkeerd.

Financiële overwegingen

Het verzenden van het accountantsrapport heeft geen financiële consequenties.

Juridische overwegingen

Er zijn geen specifieke juridische overwegingen.

Communicatie

DCo heeft geen communicatie gepland rondom de verzending van dit accountantsrapport.

Overwegingen Beleid/Overwegingen Uitvoering

Er zijn geen specifieke aandachtspunten voor de uitvoering van het beleid.

Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

Persoonsgegevens van de steller en ondertekenaar worden gelakt vanwege bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

DE PLAATSVERVANGEND DIRECTEUR-GENERAAL BELEID

